

אמת ליעקב במדבר פרשת חקת פרק יט פסוק ב. 1.

פרשת חקת

זאת חקת התורה גוי ויקחו אליך פרה אדמה (ב).

פירש"י ז"ל: לפי שהשטן ואומות העולם מונין את ישראל לומר מה המצוה הזאת ומה טעם יש בה לפיכך כתב בה חקה גזירה היא מלפני אין לך רשות להרהר אחריה עכ"ל. נראה דעיקרה של פרה אדומה היא דיניה - שהיא מטהרת טמאים ומטמאה טהורים, והיינו דיניה ולא קיום מצותה, שעל זה אמר שלמה [קהלת ז' פכ"ג] אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני, גזרה גזרתי חוקה חקתי ואין לך רשות להרהר אחריה, והיינו שהיא היסוד של עבודה מיראה.

והסברתי בזה מש"כ החינוך [מצוה שצ"ז] ז"ל: אף על פי שמלאני לבבי לכתוב רמזים מטעמי המצות שקדמו על צד הפשט כו' במצוה זו רפו ידי ואירא לפצות פה עליה כלל גם בפשט כי ראיתי לרבותינו כו' האריכו הדבור בעומק סודה וגודל ענינה עד שאמרו שהמלך שלמה השיג לדעת ברבוי חכמתו כל טעמי התורה חוץ מזו שאמר עליה אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני עכ"ל. ולכאורה הוא תמוה, וכי בכל הטעמים שכתב בספרו הכי עלה בדעתו שזהו טעם המצוה - והא אגן לית לן דרבי שמעון שהוא דורש טעמא דקרא, אלא ודאי אליבא דר"ש היכא דליכא הטעם נשתנה דין המצוה - כמו אלמנה עשירה ממשכנין אותה [בבא מציעא דף קט"ו ע"א], משא"כ לדידן כשאנו אומרים טעם במצוה היינו כשאנו מקיימים אותה נרויח מזה גם טעם מוסרי, וא"כ מאי איכפת לן אם נעשה כן בפרה. אבל לפמש"כ ששלמה חידש דכל מצותה היא בשביל גזרה גזרתי, א"כ כל טעם שימצא בקיומה ממעט הוא בתכלית המצוה, ודו"ק.

ובזה 1 מבינים אנו היטב למה בחר השי"ת דוקא בפרשת פרה אדומה ליתנה לישראל במרה, דבשלמא שבת וכבוד אב ואם ודינין שנתן להם במרה מובן - ומשום שרצה שהם יקיימו איזה מצוות למעשה ויהיו יותר מוכנים על ידי זה לקבלת התורה ולקיום מצוותיה, אבל פרה אדומה עדיין אי אפשר היה לקיים, דהא בעינן בשביל זה אהל מועד ופתחו של היכל וכדומה, וא"כ מה טעם מסרה להם. אבל ביאור הדבר הוא כמו שדקדק רש"י בפרשת בשלח [ט"ו פכ"ה] לכתוב: נתן להם מקצת פרשיות של תורה שיתעסקו בהם, כלומר עיקר הכוונה היתה לימוד התורה בלי קיום המצוות, אלא רק שיתכוננו לקבלת התורה על ידי לימודה. ולפמש"כ מובן היטב מדוע בחר בשביל זה דוקא פרשת פרה אדומה, שהרי מפרשה זה אנו למדים שאין אנו מקיימים את מצוות ה' משום שאנו מבינים אותם בשכלנו והם נראים לנו כהגונים ונכונים, אלא אדרבה - כאן יש לנו מצוה שכל כולה ניתנה רק בשביל "הגזרה גזרתי", ואעפ"כ אנו מקיימים אותה, והרי זה הכנה נכונה לשאר מצוות התורה, שאף שהם מובנים בשכלנו מכל מקום אנו מקיימים אותם משום שכל מצוה נכונה לשאר מצוות התורה, שאף שהם מובנים בשכלנו והם נראים לנו כהגונים ונכונים, שכל צוה הבורא, ודו"ק היטב 2.

ולפ"ז יש להבין מה שדרשו חז"ל [ברכות דף ס"ג ע"ב] מהפסוק דלהלן: זאת התורה אדם כי ימות באהל שאין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה, דלכאורה תמוה מאי שייטיה דהאי דרשה לפרשת פרה אדומה, וכי לא היה מסתבר יותר למידרש דרשה זו בפרשת ושננתם לבניך וכדומה? אבל לפ"ז א"ש, דכיון דנאמרה פרשה זו בשביל להכניס לקבלת התורה ולהורות להם כי התורה למעלה משכלנו ומהבנתנו, לכן נרמז להם בפרשה זו גופא שאי אפשר להם להשיג את עמקות התורה אא"כ ע"י רוב עמל וגיעה כי..היא למעלה משכל אנוש, ודו"ק.

ותמת שם מרים ותקבר שם ולא היה מים לעדה ויקהלו על משה ועל אהרן (כ א-ב)

בארה של מרים

שחזרה הבאר בזכותו אחר שפסקה במיתת מרים, יעו"ש. ומעתה צ"ע מדוע נקראת הבאר בכל מקום "באר מרים", והלא היה זה גם בארם של משה ואהרן כמו של מרים, ומדוע נקראת על שמה יותר.

ונראה לבאר בזה עפי"מ דאיתא בסנהדרין (דף קח:) על הפסוק

(בראשית ז י) "ויהי לשבעת הימים ומי המבול היו על הארץ", מה טיבם של שבעת הימים, אמר רב אלו שבעת ימי אבלות של מתושלח, ללמדך שהספדן של צדיקים מעכב את הפורענות. וביאר המהרש"א שם דעל ידי הספדו של צדיק אולי יחזרו בתשובה ויעכבו את הפורענות, ע"ש. ויש להעיר על דבריו, דלפי"ז נמצא דהתשובה מעכבת את הפורענות, ומלשון הגמ' משמע דההספד של צדיק זה גופא הוא המעכב את הפורענות, ויש להתבונן בדבר. וביארנו בזה במקו"א [עי' שם בפרשת נח] עפי"מ דאיתא בגמ' שם לעיל מיניה, דכל זמן שהיה מתושלח חי לא הגיע המבול לעולם, ומפני שזכותו והשפעתו של מתושלח הגינה על הדור כולו, להצילם שלא יבוא המבול עליהם,

אמרו חז"ל (תענית ט.) מכאן שכל ארבעים שנה היה להם הבאר בזכות מרים, והובא בפירש"י כאן. ובכלי יקר כאן כתב, ולא היה מים לעדה, על צד העונש חסרו המים לפי שלא הספידוה כראוי, כי במשה ואהרן נאמר (במדבר כ כט, דברים לד ח) ויבכו אותם בני ישראל, וכאן לא נאמר ויבכו אותה וכו', ונשכחה כמת מלב ולא הרגישו בהעדרה כלל, על כן נחסרו להם המים וכו', ע"ש. והנה בפשוטו נראה מדבריו שהיה זה כעונש על מה שלא הספידוה כראוי, שנחסרו את הבאר. אכן צ"ע בזה, דבפשטות נראה מדברי חז"ל שכל קיום הבאר היה בזכותה של מרים, ולכן כשמתה היא, הרי ממילא אין סיבה לקיום הבאר כלל, ואין זה מחמת עונש על ענין זה שלא הספידוה.

עוד צ"ע, דבגמ' תענית שם אמרינן דהבאר חזר להם בזכות משה ואהרן. ועי' בפסוק להלן (כא יז) "אז ישיר ישראל את השירה הזאת עלי באר ענו לה באר חפרוה שרים" וגו', ובכלי יקר שם כתב, דלא שרו שירה זאת בתחילת ארבעים שנה על הבאר, מפני שאמרו שירה זאת על משה

הספידוה כראוי לכן נסתלק הבאר, והקשינו והרי כל קיום הבאר היה בזכותה, ומאחר שנסתלקה שוב נתבטלה כל זכות קיומה של הבאר. אכן לפמשנ"ת נראה, דעכ"פ אם היו מספידים אותה כראוי, הרי היו ממשיכים עליהם על ידי כן את השפעתה וזכותה של מרים, וממילא היה ממשיך להם גם ענין הבאר, אך על ידי שלא הספידוה כראוי, נסתלק הבאר לגמרי. ומבואר לפי"ז ג"כ מה שאמרו דחזר הבאר בזכות משה ואהרן, וצ"ע דא"כ למה נקראת הבאר על שם מרים דוקא וכנ"ל. אכן לפמשנ"ת י"ל דמה שחזר בזכותם זהו משום שהם המשיכו את השפעתה של מרים בדברים שקיבלו ממנה והשפיעו לאחרים, וכנגד זה חזר הבאר, שהרי זה נחשב שעדיין מרים נמצאת, וכחה וזכותה פועלים עדיין בעולם וכמש"נ.

ועל כן נאמר שם דבחיי מתושלח לא היה המבול, ואף שהיו ראויים שיגיע להם המבול מצד עצמם, שהיו מלאי רשעה וחמס, מ"מ זכותו והשפעתו של מתושלח השפיעה עליהם שלא יבוא המבול עליהם. והנה לאחר שמת מתושלח היה צריך המבול לבוא מיד לעולם, אבל בזכות שבעת הימים - הספדן של צדיקים, שמהות ההספד הוא ההתבוננות במעשיהם ודרכם הטובים של הצדיקים בכדי ללמוד מהם, זה מועיל שעדיין לא תסתלק הקדושה וההשפעה של הצדיק, וזהו מה שנאמר "הספדן" של צדיקים מעכבת את הפורענות, שגוף ענין ההספד הוא המקשר להצדיק ועדיין נשאר מהשפעתו בעוה"ז שלו עמנו, ושוב יש את אותה הזכות שיש בחייו שהצדיק מגין עליהם.

ואפשר לומר שזהו הביאור ג"כ אצל מרים, שאמרו דמחמת שלא

